

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра етнології і археології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

“ 28 ”

06

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЧА ЕТНОГРАФІЧНА ПРАКТИКА
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 032 «ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ»
(шифр і назва спеціальності)

ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
(назва інституту, факультету)

Івано-Франківськ – 2023 рік

Робоча програма виробничої етнографічної практики для студентів III курсу за галуззю знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальністю 032 «Історія та археологія». 28 червня 2023. 37 с.

Розробники:

Боян-Гладка Світлана Петрівна, доцент кафедри етнології і археології факультету історії, політології і міжнародних відносин, кандидат історичних наук.

Костючок Петро Леонтійович, доцент кафедри етнології і археології факультету історії, політології і міжнародних відносин, кандидат історичних наук.

Робоча програма виробничої етнографічної практики затверджена на засіданні кафедри етнології і археології

Протокол № 13 від 28 червня 2023 р.

Завідувач кафедри етнології і археології _____ доц. Томенчук Б. П.
(підпис) (прізвище та ініціали)

28 червня 2023 р.

Схвалено Науково-методичною радою факультету історії, політології і міжнародних відносин

Протокол № 10 від 28 червня 2023 р.

Голова Науково-методичної ради факультету історії, політології і міжнародних відносин

_____ проф. Кугутяк М.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

©Боян-Гладка С.П., Костючок П.Л., 2023 р.

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023 р.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Мета і завдання практики
3. Зміст практики
 - 3.1. Індивідуальні завдання
 - 3.2. Заняття та екскурсії під час практики
 - 3.3. Література
 - 3.4. Методичні рекомендації
4. Форми і методи контролю
5. Вимоги до оформлення звітної документації
6. Підведення підсумків практики
7. Методичне забезпечення роботи студента

1. ВСТУП

Виробнича етнографічна практика займає важливе місце в системі професійної підготовки майбутнього історика. Введення на факультеті історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника пояснюється потребою актуалізувати дослідження історико-культурної спадщини етносу, формування бережливого і шанобливого ставлення до культурної спадщини українського народу, утвердження національної само ідентифікації, емоційно-моральної сфери особистості, розвитку духовної культури України.

Особливістю етнографічної практики є те, що саме у її процесі набуваються студентами навички роботи з інформаторами засвоюючи при цьому деякі практичні ази науково-пошукової польової роботи. Набуті навички та матеріали польової етнографічної практики передбачають виховання дбайливого ставлення до пам'яток історії та народної культури і побуту, раціонального його використання у навчальному процесі студентів, написання ними курсових і дипломних робіт, застосування їх у подальшій науково-дослідницькій діяльності.

Програма практики студентів III курсу Факультету історії, політології і міжнародних відносин спеціальності 032 «Історія та археологія» розроблена відповідно до «Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора від 28 квітня 2023 р. № 246) і відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, Указу Президента України від 04.07.2005 № 1013/2005 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», положень Концепції досконалості Європейського фонду управління якістю, вимог Міжнародного стандарту якості ISO серії 9000.

Вона враховує знання, отримані студентами з курсів «Загальна етнологія», «Етнологія України» та «Етнографія».

Згідно навчальним планам навчальна етнографічна практика проводиться за планом:

Назва практики	Напрямок спеціальності	Курс	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Виробнича етнографічна практика	032 «Історія та археологія»	третій	шостий	2 тижнів	90	3,0	залік

Згідно навчального плану виробничу етнографічну практику проходять студенти III курсу факультету історії, політології і міжнародних відносин спеціальності 032 «Історія та археологія», тривалість якої – два тижні. Студенти проходять практику академічними групами. Розрахунок на одну групу денної форми становить 6 годин в день, заочної – 1 година на групу на весь період практики. Кафедра етнології і археології на чолі із завідувачем кафедри затверджує порядок і час проведення практики та призначає керівників для організації практики з викладацького складу з числа фахових етнологів, які будуть закріплені за кожною групою.

Етнографічна практика передбачає стаціонарні польові дослідження у населених пунктах Карпатського регіону. Під час виїзду на місця студенти займаються безпосереднім вивченням етнографічної специфіки місцевого населення, дослідженням його традиційних форм господарювання, побуту, звичаїв. Все це відбувається шляхом збирання безпосередніх етнографічних емпіричних даних, їх аналітичного опрацювання і реконструкцію пережитків традиційної культури. Саме тому проведення етнографічної практики сприятиме виробленню у студентів навичок практично-дослідницької, наукової і збиральницької роботи щодо пам'яток матеріальної та духовної культури в процесі організації і проведення навчально-виховного процесу, практикування методик польових досліджень, основних форм роботи в експедиції: особистому спостереженню, навикам спілкування з інформаторами, методам фіксації речових матеріалів і збору етнографічних колекцій. Все це якісно підвищить навчальну, науково-дослідну, виховну та практичну підготовку студентів у подальшій роботі за професійною спрямованістю.

Щодо підготовки студентів для проходження практики кафедра організовує базу практики і проводить настановчу нараду, на якій знайомить студентів з метою і завданням практики, обсягом обов'язкових робіт для виконання, порядком ведення звітної документацією, вимогами до студентів-практикантів. Надалі керівник практики проводить систематичні консультації зі студентами-практикантами та контролює хід виконання запланованих робіт.

Знання і навички набуті під час етнографічної практики органічно доповнюють навчальні курси вільного вибору студента. При проходженні даної практики слід послідовно дотримуватися принципу історизму, який передбачає пізнання певних явищ культури у процесі їх становлення і розвитку, в органічному зв'язку з умовами їх виникнення і функціонування.

Виробничу етнографічну практику складається з трьох етапів:

I. Передекспедиційний етап.

1. Теоретична підготовка до етнографічної практики. Встановлення пріоритетних завдань (фіксація зразків традиційної матеріальної культури, записування інформаторів, вивчення духовної культури, комплексний аналіз місцевої традиційної культури). Вивчення локальних особливостей досліджуваного регіону (межі етнографічного регіону, його історія, специфіка явищ традиційної культури, діалектні норми тощо). Принципи фіксації матеріалу. Аналіз методик польової роботи. Студіювання тематичних запитальників та розробка нових.
2. Практична пропедевтична робота. Розроблення докладного плану проведення експедиції. З'ясування типових норм щодо фіксації та паспортизації етнографічних матеріалів. Технічне забезпечення етнографічної практики. Освоєння апаратури. Проведення тренувальних сеансів.
3. Індивідуальне приготування учасника етнографічної експедиції.
4. Передвиїзний збір для перевірки комплектності експедиційної групи.
5. Виїзд експедиції у місце обстеження.

II. Експедиційний етап

1. Початок роботи експедиції. Налагодження контактів із місцевим населенням. Вивчення географії місцевості. Ознайомлення із історико-культурними пам'ятками досліджуваної місцевості.
2. Пошук інформантів, організація збиральницького сеансу. Створення реєстру потенційних респондентів. Виявлення талановитих авторитетних знавців місцевих традицій, активних учасників народних обрядодійств.
3. Збиральницький сеанс.
 - 3.1. Магнітофонний запис збиральницького сеансу. Встановлення „живого” контакту із інформантом. З'ясування паспортних даних. Акцентування на тих аспектах, які найкраще знає інформант. Ретельне вивчення етнографічних явищ, що презентують оригінальну місцеву традицію. Проведення повторних сеансів. Увага до фіксації варіантів одного явища.
 - 3.2. Паралельна фіксація збиральницького сеансу у "польовому зошиті": паспортні дані збиральницького сеансу; список опитаних респондентів, хто саме надавав інформацію; повний словесний текст, записаний скорописом; репліки; незрозумілі чи нечітко вимовлені слова з поясненнями та коментарями інформаторів, розповіді інформанта про своє життя тощо; описи чи замальовки житлових та господарських будівель, ландшафт, історичні пам'ятники тощо.
 - 3.3. Інші форми фіксації збиральницького сеансу. Фото-, відеозйомка.

III. Післяекспедиційний етап

1. Опрацювання етнографічних матеріалів:
 - а) Транскрипція словесних текстів;
 - б) Чистове оформлення етнографічних матеріалів.

2. Оформлення експедиційних матеріалів для здачі та архівування

а. Порядок комплектування архівної папки:

б. Оформлення архівної папки

в. Звіт про етнографічну практику

г. Схема населеного пункту, де проводилися обстеження

ґ. Реєстраційний список зібраного етнографічного матеріалу

д. Документування етнографічних матеріалів

е. Документування аудіозаписів

є. Документування з картографування та колекціонування артефактів

ж. Реєстраційна картка аудіо касети

з. Типовий бланк інвентарного опису

и. Архівне шифрування етнографічної документації

Базами етнографічної практики є науково-дослідницькі інституції, спеціалізовані інститути, музеї, заклади культури, відділи освіти райдержадміністрацій, які відповідають вимогам програми практики, що забезпечені висококваліфікованими кадрами (наукові співробітники, культурологи, вчителі) і відповідають вимогам програми практики відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів. Це Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського, Національний заповідник «Давній Галич», Долинський краєзнавчий музей «Бойківщина» ім. Тетяни і Омеляна Антоновичів, Національний природний парк «Гуцульщина», Національний природний парк «Верховинський», відділ освіти Надвірнянської районної державної адміністрації, відділ освіти Долинської районної державної адміністрації.

Студенти-заочники проходять практику за місцем проживання.

Після завершення етнографічної практики студент оцінює та усвідомлює власний досвід пошукової роботи, що сприяє його становленню як науковця, громадянина і особистості.

Керівництво практикою

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на ректора університету. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практик забезпечує кафедра етнології і археології. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в університеті здійснює керівник практики університету.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують відповідна кафедра етнології і археології Факультету та керівники практики. Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:

- керівниками практики є викладачі-етнологи;
- розробка навчально-методичного матеріалу для студентів;
- визначення баз практики;
- укладання угоди на проведення практики між ВНЗ та установою;
- направлення студентів на практику;
- повідомлення про прибуття студента на практику;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Наказом керівника вищого навчального закладу про проведення практики студентів визначається:

- місце та терміни проведення практики;
- склад студентських груп;
- відповідальний керівник за організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами;
- посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням (проректор з науково-педагогічної роботи, декан/декан Факультету/факультету, заступник декана/декана Факультету/факультету, заступник декана коледжу, завідувач відділення).

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ

Керівники-методисти практики мають право:

- брати участь у конференціях та нарадах з питань організації і проведення практики;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення практики;
- разом зі студентами-практикантами брати участь у польовому зборі матеріалу та здійснювати контроль за виконанням студентами завдань практики;
- працювати у роботі комісії при підведенні підсумків практики та вносити пропозиції щодо оцінювання результатів роботи студентів-практикантів;
- пропонувати кандидатуру студента на участь у конкурсі за кращого студента-практиканта.

Обов'язки керівників практики:

- перед початком визначити готовність бази практики;
- забезпечити проведення всіх організаційних заходів у навчальному закладі перед практикою студентів: інструктаж про порядок проходження та з техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів (щоденник тощо);

- повідомити студентів про систему звітності та оцінювання з практики (оформлення всіх необхідних документів);
- разом з керівниками об'єктів проведення практики забезпечувати високу якість її проведення згідно з програмою;
- контролювати забезпечення належних умов для проходження практики;
- проводити консультації для студентів з різних питань проходження практики;
- виконувати всі роботи, передбачені програмою практики.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ БАЗ ПРАКТИКИ

Керівники баз практики мають право:

- вносити пропозиції щодо вдосконалення практики;
- разом зі студентами-практикантами брати участь у польовому зборі матеріалу та здійснювати контроль за виконанням студентами завдань практики;

Обов'язки керівників баз практики:

- перед початком визначити готовність бази практики;
- забезпечити проведення всіх організаційних заходів під час практики студентів;
- контролювати забезпечення належних умов для проходження практики.

Базою практики є населені пункти Гуцульщини, Бойківщини, Лемківщини, Покуття і Опілля. Практика проводитиметься з іншими інституціями: науково-дослідницькими інститутами, спеціалізованими інститутами, музеями, закладами культури. Це у свою чергу дозволяє студентам глибше пізнати історію населених пунктів і популяризувати її серед широких кіл населення.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТІВ

Студенти-практиканти мають право:

- одержувати консультації керівника-методиста практики;
- повторного проходження практики у разі відсутності студента під час практики за умови надання відповідних документів та за рішенням деканату факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;
- вносити пропозиції щодо організації проведення і вдосконалення практики.

На період практики призначається староста групи.

Обов'язки студентів-практикантів:

- Студенти-практиканти під час проходження виробничої етнографічної практики зобов'язані:
- до початку практики одержати від керівника-методиста практики методичні матеріали та консультацію щодо оформлення всіх документів;
- своєчасно прибути до місця проходження практики;
- дотримуватись правил встановленого розпорядку і режиму робочого часу в польових умовах проходження практики, виконувати розпорядження керівника-методиста практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики;
- відповідально і сумлінно ставатися до виконання роботи;
- дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки;
- вести *щоденник*, де записуються дані про всю проведену роботу за кожен день практики і свої спостереження. При необхідності зазначаються причини, які завадили виконанню того чи іншого завдання;
- своєчасно оформити звітну документацію і здати керівнику-методисту від навчального закладу.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою практики є ознайомлення студентів зі специфікою етнографічної експедиції, закріплення знань, отриманих студентами III курсу з теоретичних курсів «Загальна етнологія», «Етнологія України», «Етнографія», формування і розширення професійних знань студентів про історію, культуру, побут українців Прикарпаття, етнічних груп, що населяють територію краю, опанування набутих знань і спостереженням за мовленням інформаторів, знання усної і пісенної народної творчості, отримання ними первинних професійних умінь і навичок, формування вміння приймати самостійні рішення у фаховій підготовці етнологів. Безпосередньо головною метою етнографічної практики є комплексне етнографічне обстеження обраного району. Студенти здійснюють письмово і за допомогою електронних носіїв записи народних переказів, легенд, набуваючи при цьому навичок етнографічної праці.

Основні завдання етнографічної практики

- забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з польовими етнографічними опитуваннями, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних та виховальних завдань;

- формувати у студентів психологічну готовність до польової етнографічної роботи.
- поглибити інтерес студентів до міжпоколінних традицій що сприятиме виробити творчий підхід до дослідницької етнографічної діяльності;
- формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу.
- виховати почуття поваги до інших народів, розвиває культурознавчу, народознавчу, методичну, педагогічну компетенції майбутнього історика;
- сприяти становленню особистості студента-практиканта.
- поглибити інтерес студентів міжпоколінних традицій що сприятиме набуттю професійних навичок, що веде до усвідомлення своєрідності народу;
- проводити роботу з респондентами методами опитування, анкетування і бесіди;
- складати запитальник і анкети;
- проводити фіксацію об'єктів матеріальної культури та явищ духовної культури;
- на основі етнологічних знань проводити аналіз й узагальнення досвіду з етнографічної практики;
- розробляти перспективний і поточний плани роботи етнографічної практики.

Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

Спеціальні компетентності:

СК1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК6. Здатність використовувати різні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання:

ПРН2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки

ПРН9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

ПРН10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів діяльності.

Основні завдання виробничої етнографічної практики:

1. Застосувати і поглибити отримані студентами теоретичні знання з курсів «Загальна етнологія», «Етнологія України», «Етнографія», «Історичне краєзнавство», «Джерелознавство». Відомості, які отримують студенти у період проходження музейної практики після завершення II курсу, органічно доповнюють названі навчальні курси. Фактологічний матеріал, предмети матеріальної культури, зібрані студентами, сприятиме кращому засвоєнню теоретичних положень даних дисциплін та створенні етнографічного музею при Інституті історії і політології.
2. Виходячи з сучасних завдань і вимог до підготовки спеціалістів високої кваліфікації, виробити у студентів навички практично-дослідницької, наукової і збиральницької роботи пам'яток матеріальної та духовної культури в процесі організації і проведення навчально-виховного процесу. На цій основі розвивати у них прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань.

3. Ознайомити практикантів з методикою польових досліджень; навчити основним формам роботи в експедиції: особистому спостереженню, навикам спілкування з інформаторами, методам фіксації речових матеріалів і збору етнографічних колекцій.
4. Навчити правилам ведення і збереження польової документації.
5. На основі передового досвіду навчити студентів методиці використання польових матеріалів у науково-дослідній, виховній та практичній роботі за професійною спрямованістю.
6. Залучити студентів до активної громадської, культурно-просвітницької діяльності серед населення, популяризації виявлених польових матеріалів.
7. Сприяти згуртуванню студентського колективу, формуванню особистості майбутнього історика.

Підготовка в університеті до навчальної етнографічної практики характеризується інтегрованістю, взаємозв'язком усіх компонентів (навчальних дисциплін, музейної практики, науково-дослідної роботи) і їх скоординованістю з метою досягнення головної мети – розвитку індивідуальності, особистості студента як майбутнього вчителя і науковця.

Перед початком виробничої етнографічної практики студент повинен знати:

1. Теорію і методику польових досліджень, „Кодекс професійної етики етнологів”.
2. Основні поняття етнографічної науки, її методологію і завдання.
3. Етнографічне районування України, його характеристику та особливості.
4. Особливості життєдіяльності етнічних та етнографічних груп на території України.
5. Основні риси сільськогосподарської культури, поселення і житла, комплекси одягу етнографічних районів України.
6. Народні промисли і народні ремесла, традиції народного харчування, особливості матеріальної культури в різних районах України.
7. Суспільні відносини на Україні в їх історичному розвитку, громадський та сімейний побут, народний етикет.
8. Основні ознаки усної народної творчості, календарні свята та обряди, народні знання та вірування тощо.

Перед початком виробничої етнографічної практики студент повинен вміти:

- 1) самостійно скласти тематичний запитальник;
- 2) здійснювати опитування респондентів і належно фіксувати отриману інформацію;
- 3) користуватися технічними засобами (диктофон, фотоапарат, відеокамера).

Під час практики студенти орієнтовані на такі групи інформаторів: 1) представників старшого покоління (60 років і старші); 2) жителів середнього покоління (30 – 50 років); 3) молодше покоління (до 30 років).

Обов'язковою вимогою до збирача є повага співрозмовника, особливо людини похилого віку, чуйність, ввічливість. У багатьох випадках необхідно виявляти витримку, терпляче вислухати розповідь про речі, які не цікавлять, щоб потім перевести розмову в потрібне русло. Носіями етнографічного матеріалу є переважно люди похилого віку, отже, потрібно зважити на фізичну перевтому цих людей при бесіді. Звичайно, не варто відразу розпочинати розмову з конкретного питання. Спочатку доцільна розмова на нейтральну тему, а вже потім поступово переходити до питань етнографічного характеру в селі (місті). У цій справі дуже багато залежить від уміння збирача етнографічного матеріалу правильно організувати працю. Вирушаючи на зустріч з виконавцем, варто детально поміркувати, яким чином побудувати бесіду, з яких питань почати, як перейти до записування. Запис мусить передавати всі особливості мови виконавця. Діалектизми, русизми, жаргонізми, прості слова не можна замінювати на літературні слова. Якщо ж значення слова незрозуміле, варто попросити виконавця витлумачити його і включити це пояснення до приміток. Особливу увагу потрібно звернути до архаїзмів, наявність яких свідчить про те, що текст набув сучасної форми кілька століть тому. Обов'язково потрібно звернутися до виконавця за поясненням змісту цих слів. Після кожної зустрічі з інформатором слід уважно перечитувати свої записи, переписувати їх.

Слід особливу увагу студентів звернути на звички, звичаї, закони спілкування, прийняті в даній місцевості, чи в даному населеному пункті. Велику роль у цьому повинні відіграти вчителі місцевої школи, працівники бібліотеки, музею, які на прохання керівника практики можуть провести попередню бесіду, розповісти про своєрідність побуту жителів даного населеного пункту.

Прибувши на місце практики, студенти перший день працюють у сільській раді, в школі, в бібліотеці села, а після цього з жителями села. Для формування у студентів навичок запису та ведення роботи перші два дні зміст бесіди спрямовує керівник, пропонуючи інформаторам теми, найбільш близькі місцевому жителю.

Збір інформації відбувається шляхом анкетування та інтерв'ю. Це найбільш відповідальний етап роботи, що передбачає фіксацію отриманої інформації. Якщо є можливість, потрібно користуватись магнітофоном, відеокамерою, фотоапаратом. Виконання індивідуальних завдань передбачає збір і опис експонатів, а саме предметів побуту, фотографій тощо.

Основні форми роботи етнографічної практики:

- а) найпростіша фіксація реальних етнокультурних явищ;
- б) систематизація етнокультурних явищ;
- в) типологізація;
- г) реконструкція;
- г) теоретичний аналіз;
- д) наукове передбачення і рекомендації.

Під час проведення етнографічної практики вимагається суворе виконання студентами прийнятих на базі практики правил охорони праці і протипожежної безпеки, з обов'язковим проходженням ними інструктажів.

Студенти-практиканти на етнографічній практиці виконують важливе наукове завдання: накопичують матеріал для дослідження традиційної матеріальної та духовної культури українців Прикарпаття. Записи можуть бути згодом підготовлені до публікації, стати основою для написання наукової роботи.

3. ЗМІСТ

(виробничої) етнографічної практики студентів 3 курсу

№	Зміст	Кількість годин
1.	Організаційне заняття. Ознайомлення студентів завданнями, змістом етнографічної практики та інструктажем з правил охорони праці. Обговорення змісту й організаційного плану етнографічної роботи. Ознайомлення з методикою майбутньої роботи, порядком ведення щоденників педагогічної практики, спостережень і нотаток, збору й обробки польових матеріалів.	2
2.	<u>Зміст навчальної роботи</u> <i>1. Ознайомитися:</i> <ul style="list-style-type: none">- з розподіл практикантів по робочих групах.- з порядком ведення польової документації (план роботи, щоденник, польовий зошит, звіт тощо);- із специфікою методики польової етнографічної роботи;- із специфікою краєзнавчої роботи <i>2. Вивчити:</i> <ul style="list-style-type: none">- зміст плану роботи етнографічної практики;- план організаційної і виховної роботи; психологічні й індивідуальні особливості респондентів, вивчення вікових та індивідуальних особливостей респондентів;- історію населеного пункту, його культуру та картографування об'єктів традиційної культури.	54

3. *Формувати навички й уміння майбутньої етнографічної діяльності:*

- фіксація реальних етнокультурних явищ;
- записування інформаторів;
- вивчення духовної культури;
- вивчення локальних особливостей досліджуваного регіону (межі етнографічного регіону, його історія, специфіка явищ традиційної культури, діалектні норми тощо)
- комплексний аналіз місцевої традиційної культури;
- систематизація етнокультурних явищ;
- типологізація, реконструкція, теоретичний аналіз; аналіз методик польової роботи;
- студіювання тематичних запитальників та розробка нових;
- розроблення плану проведення експедиції;
- з'ясування типових норм щодо фіксації та паспортизації етнографічних матеріалів;
- освоєння технічної апаратури;
- індивідуальне приготування учасника етнографічної експедиції;
- налагодження контактів із місцевим населенням;
- вивчення географії місцевості;
- ознайомлення із історико-культурними пам'ятками досліджуваної місцевості;
- пошук інформантів,
- організація збиральницького сеансу;
- створення реєстру потенційних респондентів;
- виявлення талановитих авторитетних знавців місцевих традицій, активних учасників народних обрядодійств.
- магнітофонний запис збиральницького сеансу;
- встановлення „живого” контакту із інформантом;
- з'ясування паспортних даних. Акцентування на тих аспектах, які найкраще знає інформант;
- ретельне вивчення етнографічних явищ, що презентують оригінальну місцеву традицію. Проведення повторних сеансів.
- паралельна фіксація збиральницького сеансу у "польовому зошиті": паспортні дані збиральницького

	<p>сеансу; список опитаних респондентів, хто саме надавав інформацію; повний словесний текст, записаний скорописом; репліки; незрозумілі чи нечітко вимовлені слова з поясненнями та коментарями інформаторів, розповіді інформанта про своє життя тощо;</p> <ul style="list-style-type: none"> - описи чи замальовки житлових та господарських будівель, ландшафт, історичні пам'ятники тощо. - фото-, відео зйомка; - опрацювання етнографічних матеріалів: транскрипція словесних текстів; чистове оформлення етнографічних матеріалів; - оформлення експедиційних матеріалів для здачі та архівування (порядок комплектування архівної папки: звіт про етнографічну практику; схема населеного пункту, де проводилися обстеження; реєстраційний список зібраного етнографічного матеріалу; документування етнографічних матеріалів; документування аудіо записів; документування з картографування та колекціонування артефактів, реєстраційна картка аудіо касети; архівне шифрування етнографічної документації. <p style="text-align: center;"><u>Зміст заняття та екскурсії під час практики</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - поглиблення теоретичного навчання з використанням матеріальних можливостей бази практики; заняття проводяться у формі лекцій, семінарів, практичних і лабораторних робіт; - екскурсії проводяться переважно навчально-ознайомчого характеру, кількогадинні або одноденні по території на якій запланована етнографічна практика з метою отримання студентами найбільш повної уяви про базу практики, її структуру, взаємодію її окремих підрозділів. Крім того відбуваються одноденні історико-етнографічні екскурсії за окремим маршрутом. Під час цих екскурсій студенти повинні ознайомитись з музейними установами, їх експонатами і музейними фондами. 	
3.	Виконання індивідуальних завдань з метою надбання студентами умінь та навичок самостійного розв'язування	30

	наукових завдань.	
4.	Перевірка щоденників етнографічної практики та напрацьованих матеріалів.	2
5.	Підсумкова конференція.	2
	Разом	90

3.1.Індивідуальні завдання

Розробіть запитальник і анкету по наведених нижче темах:

1. Господарська діяльність населеного пункту (землеробство, тваринництво, огородництво, садівництво, бджільництво, мисливство, рибальство).
2. Допоміжні ремесла і промисли (обробка дерева, вовни, волокна, металу, шкіри, рогу, каміння) українців Карпат.
3. Українське житло бойків і гуцулів.
4. Орнамент та вишивка українців Карпат.
5. Центри солеваріння в Карпатах.
6. Громадський побут селян наприкінці XIX - поч. XX ст.
7. Сучасна весільна обрядовість українців Карпат.
8. Український народний світогляд.
9. Календарні звичаї та обряди.
- 10.Сім'я та сімейний побут.
- 11.Родинні звичаї та обряди (народження дитини, похорони, проводи до війська).
- 12.Звичаєве право: право власності, сімейне право, спадкове, карне право.
- 13.Виховання дітей.
- 14.Народні вірування і знання (космогонічні, ворожіння, чарівництво, передбачення погоди, народна медицина і ветеринарія, астрономічні знання, час, міри).
- 15.Топоніміка населеного пункту (походження назви села, кутків, вулиць, урочищ, річок, лісів, гір тощо).
- 16.Фольклорні пам'ятки (пісні, легенди, перекази, казки, приказки, прислів'я, загадки ті ін.).
- 17.Епітафії – надгробні написи на цвинтарях, інших місцях поховань.

3.2. Заняття і екскурсії під час практики

Невід'ємною складовою етнографічної практики є заняття та екскурсія. Екскурсії під час практики проводяться з метою ознайомлення студентів з історією та культурною спадщиною рідного краю. Заняття та екскурсії під час практики є її складовою частиною і сприяють поглибленню теоретичного

навчання з використанням матеріальних можливостей бази практики. Заняття проводяться у формі лекцій, семінарів, практичних і лабораторних робіт. Експерсії проводяться переважно навчально-ознайомчого характеру, кількогадинні або одноденні.

Під час етнологічної практики проводиться цілий ряд лекційних, практичних занять, до чого залучаються найбільш кваліфіковані співробітники бази практики.

Лекції:

1. Методи етнографічного дослідження
2. Етнографічна характеристика дослідження населення краю
3. Обробка і використання польового етнографічного матеріалу

Семінарські заняття:

1. Методика і організація польового етнографічного матеріалу
2. Використання технічних засобів у польовій етнографічній роботі
3. Етнографічна експедиція краю.

Проводяться експерсії по території на якій запланована етнографічна практика з метою отримання студентами найбільш повної уяви про базу практики, її структуру, взаємодію її окремих підрозділів. Крім того відбуваються одноденні історико-етнографічні експерсії за окремим маршрутом. Під час цих експерсій студенти повинні ознайомитись з музейними установами, їх експонатами і музейними фондами.

3.3. Навчальні посібники

Базова

1. Глушко М. Методика польового етнографічного дослідження: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 288 с.
2. Етнографія України: Навчальний посібник (за ред. С. А. Макарчука). – Львів, 1994.
3. Етнологічні експедиції та студентська етнографічна практика [Текст] : Навчальний посібник / Г. К. Кожоляно, О. Г. Кожоляно, А. А. Мойсей. Вижниця ; Чернівці : Черемош, 2010.
4. Кузеля Зенон. Побут українського села і зміни в побуті за останніх 25 літ (1917 – 1942 рр. Програма для відомостей про родинні звичаї і обряди).
5. Культура і побут населення України. Навчальний посібник для ВУЗів. (колектив ред. В. І. Наулко, Л. Ф. Артюх, В. Ф. Горленко) . К., 1991.
6. Організація пошукової роботи з етнографії у шкільних краєзнавчих музеях (методичні рекомендації). К., 1989.
7. Паньків М. Програма-запитальник для збирачів етнографічних пам'яток. Івано-Франківськ, 1991.

8. Паньків М. І. Організація польових досліджень з етнографії (для студентів історичного факультету та краєзнавців). Методичний посібник. Івано-Франківськ, 2005.
9. Фольклорно-літературне краєзнавство у школі. Івано-Франківськ, 1991.
10. Хаєцький О. П. Етнографічна практика: методичні поради для студентів. Миколаїв, 1999.

Додаткова література

1. Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики: Збірник наукових праць / Ред. і упорядн. Б.Луканюк. Київ, 1989. 101 с.
2. *Боряк О.* Матеріали з історії народознавства в Україні: Каталог етнографічних програм (друга половина XVIII-XX ст.). Київ, 1994. 124 с.
3. *Данилюк А., Купчинський О.* Методичні поради та питальник для збирачів пам'яток етнографії, фольклору і топонімії. Львів, 1989.
4. *Коваль В.* Із досвіду проведення фольклорних експедицій // Музичний фольклор в системі навчання та виховання молоді. Тернопіль, 2000. С. 85-89.
5. *Колесса Ф.* Кілька слів про збирання і гармонізування українських народних пісень // *Колесса Ф.* Музикознавчі праці. Київ, 1970. С. 444-455.
6. *Супруненко В.* Народознавчий запитальник. Мелітополь, 1994. 32 с.

Інтернет-адреси загального характеру

www.academicpress.com - академічна література

www.britannica.com - Енциклопедія "Британіка"

www.internetri.net/vv - ВСЕВІДО: наука, освіта, технології

Історичні та етнографічні сайти

www.sil.org/ethnologue - етнографічні дослідження

www.TheHistoryNet.com - електронний історичний журнал

www.utm.edu/research/iep - філософська енциклопедія

3.4 Методичні рекомендації.

Етнографічна практика як одна з категорій є складовою частиною навчального процесу та має на меті навчити студентів творчо застосовувати у навчальній діяльності науково – теоретичні знання та практичні навички, отримані при вивченні теоретичних і спеціальних дисциплін, сприяти розвитку у майбутніх науковців стійкого інтересу до професійної діяльності і до культурної спадщини свого краю.

Студентам потрібно обов'язково звернути увагу на сучасний стан народної культури даної території. Практикантам буде цікаво спілкуватись з респондентами, вони навчатися записувати і оформляти зібраний польовий матеріал. Під час етнографічної практики студенти повинні застосувати такі основні методи польових досліджень: особисті спостереження; опитування населення(робота з інформаторами, респондентами); фіксація етнографічних матеріалів; збирання етнографічних колекцій.

Зібрані окремими студентами матеріали можуть бути використані для написання дипломних робіт з історії або етнографії. Набутий досвід збору польових етнографічних матеріалів послужить в позашкільній та виховній роботі майбутніх педагогів. Етнографічна практика має і виховне значення для студентів: вона пробуджує зацікавленість до історії народу, його культури, побуту, прививає відповідні естетичні смаки. Сам факт збирання етнографічних матеріалів підносить авторитет респондентів, розповідачів, привертає увагу до етнографії тих, хто нею не цікавився або не цінував її, виховує почуття гордості і значимості української культури, пов'язує її з економікою, виробництвом та повсякденним життям України.

Класифікація методів навчання

За джерелами знань		
Словесні	Наочні	Практичні
<ul style="list-style-type: none"> • бесіда • інтерв'ю • опитування 	<ul style="list-style-type: none"> • спостереження • відео фіксація • аудіо фіксація 	<ul style="list-style-type: none"> • робота з аудіо записами • робота з джерелами • проведення екскурсій та занять
За характером пізнавальної діяльності		За дидактичною метою
<ul style="list-style-type: none"> • репродуктивні • проблемні • частково-пошукові • дослідницькі 		<ul style="list-style-type: none"> • закріплення • формування вмій і навичок знань

4. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

На базах практик існує установлений режим праці, можливий контроль часу початку та закінчення роботи (табелювання), правила ведення поточних записів і складання підсумкового звіту з практики. Організовує, веде і контролює роботу керівник-методист виробничої етнографічної практики. Керівник-методист підписує план етнографічної практики, який складає студент.

Студенти зобов'язані виконувати установлений на базі практики режим праці. Контроль за початком і закінченням роботи покладається на старост груп і відповідальних осіб бази практики. Основною формою контролю за діяльністю студентів-практикантів є самоконтроль у вигляді систематичного ведення щоденника практики і чіткого дотримання виконання індивідуального плану.

Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами. Підсумкова звітність має на меті узагальнення результатів, отриманих за термін проходження практики.

Важливою формою підсумкового контролю студентів за проходженням етнографічної практики є конференція, що проводиться по закінченню практики. З кожної групи рекомендується один студент для виступу на підсумковій конференції. У виступі аналізуються позитивні й негативні сторони практики, цікаві знахідки, звертається увага на ілюстративний матеріал, на фото-відеофіксацію.

Особлива увагу звертається на труднощі, які відчували студенти під час практики. Це допоможе керівникам практики врахувати і винести проблемні питання на спеціальне опрацювання під час аудиторних занять.

Окремим пунктом наказу є підведення підсумків практики, що передбачає створення комісії для прийняття заліку та дату, до якої студент повинен прозвітуватися про виконання завдань, поставлених програмою практики. До складу комісії можуть входити: декан Факультету, завідувачі кафедр, керівники практики від кафедри.

ОЦІНЮВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ для студентів денної форми

Захист етнографічної практики планується на науково-практичній конференції в кінці завершення практики. Підсумкову доповідь робить викладач, який здійснював керівництво навчальною етнографічною практикою. Заслуховуються звіти студентів, їх пропозиції і побажання щодо більшої ефективності проведення етнографічних досліджень. Відзначаються кращі наукові роботи.

Звіт складається студентом протягом практики і захищається (з диференційованою оцінкою) на науково-практичній конференції перед комісією, призначеною завідувачем кафедри, до складу комісії входять керівники практики і викладачі кафедри. Загальна оцінка роботи кожного студента є комплексною, що враховує усі сторони його діяльності в період

практики. Оцінка (залік) за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості й до залікової книжки студента за підписами членів комісії.

Студенту денної форми, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно у наступному навчальному році. Якщо студент-практикант не пройшов етнографічної практики або порушував вимоги до неї, він може бути усунутий від проходження практики. Вчена рада Факультету історії, політології і міжнародних відносин студентам, які не виконали завдання практики, чи були усунуті від проходження практики за поважних причин може дозволити (як виключення) проходити практику в повному обсязі у наступному навчальному році. За інших обставин незадовільна оцінка з етнографічної практики розглядається як академічна заборгованість. У разі не виконання практики взагалі, студент може бути відрахований з ВУЗу.

Критерії оцінювання практики:

- ступінь сформованості професійних умінь (індивідуальне завдання рівень теоретичного осмислення студентами своєї практичної діяльності;
- рівень професійної спрямованості та соціальної активності студента-практиканта;
- оцінка роботи студента-практиканта керівником з місця проходження практики.

ОЦІНЮВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

для студентів заочної форми

Студенти-практиканти заочної форми проходять етнографічну практику самостійно за місцем проживання. Для належного оцінювання студента-практикантів всієї групи, керівникам практики відводиться 1 год.:

1. Аналіз і перегляд документації та допуск до захисту студента-заочника (0,25 год.);
2. Індивідуальний захист, який планується на науково-практичній конференції наприкінці практики (0,5 год.);
3. Письмовий відгук на зроблену роботу (0,25 год.)

Студенту заочної форми, який не виконав програму виробничої практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно у наступному навчальному році. Якщо студент-практикант не пройшов виробничої етнографічної практики або порушував вимоги до неї, він може бути усунутий від проходження практики. Вчена рада Факультету історії, політології і міжнародних відносин студентам заочної форми, які не виконали завдання практики, чи були усунуті від проходження практики за поважних

причин може дозволити (як виключення) проходити практику в повному обсязі у наступному навчальному році. За інших обставин незадовільна оцінка з виробничої етнографічної практики розглядається як академічна заборгованість. У разі не виконання практики взагалі, студент заочної форми навчання може бути відрахований з ВУЗу.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Після завершення виробничої етнографічної практики студент подає керівнику-методисту такі документи:

1. План виробничої етнографічної практики з помітками про виконання.

2. Етнографічні матеріали за таким орієнтовним змістом:

Розділ I. Теоретична частина

Короткі відомості про населений пункт, його історію та етнокультурні особливості, про етнографічний район тощо.

Розділ II. Практична частина

Висновки про інформацію, одержану в ході опитування респондентів.

Розділ III. Відомості про інформаторів, від яких записано даний матеріал.

3. Аудіозаписи і відеозаписи.

4. Картографування місцевості.

5. Фіксація і колекціонування зібраних артефактів.

3. Звіт. У звіті повинна бути коротко і конкретно описана робота, особисто виконана студентом. У ньому зазначається об'єкт і причини його дослідження, хронологічні етапи вивчення, власні спостереження і враження, висновки, рекомендації щодо покращення ефективності проходження етнографічної практики. Аркуші звіту повинні бути зшиті. Звіт з практики захищається студентом перед комісією, призначеною завідувачем кафедри.

4. Щоденник практики (польовий зошит)

Упорядкований матеріал в електронному варіанті (або як відеозапис) передається на збереження в архів кафедри етнології і археології. Після здачі матеріалів практики керівнику-методисту проводиться підведення підсумків виробничої етнографічної практики.

6. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумки виробничої етнографічної практики підводяться на засіданні кафедри етнології і археології:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;

- визначення заходів, спрямованих на подальше покращення виробничої етнографічної практики.

Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником практики, в друкованому та електронному вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені.

Звіт в електронному вигляді разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (польовий щоденник, аудіо записи та ін.), подається на рецензування керівнику практики. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами подається на захист.

- Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівник практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни. Підсумки навчальної практики підводяться на засіданні кафедри: підведення підсумків роботи практикантів;
- виявлення досягнень і недоліків у їхній роботі;
- оцінка рівня теоретичної і практичної підготовленості студентів до роботи за спеціальністю;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Упорядкований матеріал в роздрукованому вигляді (за можливості аудіо- та відеозаписи) передаються на кафедру етнології і археології Факультету історії, політології і міжнародних відносин.

Зафіксовані під час практики етнографічні матеріали передаються у папці на зав'язках у формі набраного в текстовому редакторі та видрукуваного на принтері тексту, який оформляють з дотриманням таких вимог:

- формат паперу – А 4;
- поля: ліве - 30 мм, праве - 20 мм, верхнє - 20 мм, нижнє - 20 мм; міжрядковий інтервал - 1,5;
- шрифт – Times New Roman;
- розмір шрифту (кегель) – 14;
- нумерація сторінок – наскрізна справа у верхньому куті.

Основний зміст підсумкового засідання кафедри складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з питань проходження практики.

Результати складання заліку з практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці і в журнал обліку успішності.

Студент, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляється на практику вдруге в період канікул або відраховується з навчального закладу.

Керівник практики інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики і з інших питань організації і проведення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента за підписами керівника-методиста та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії.

Студент, який не виконав програму практики, отримав незадовільний відгук оцінку за практику, відраховується з університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то навчальним закладом надається можливість студенту проходження практики повторно у пізніший термін (в межах графіку навчального процесу).

Основний зміст підсумкового проблемного засідання кафедри складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з питань проходження практики.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

Підведення підсумків етнографічної практики проводиться після здачі матеріалів практики керівнику-методисту.

Практика вважається такою, що відбулася, за умови здачі в паперовій папці на зав'язках **усіх вказаних звітних документів, а саме:**

- етнографічних матеріалів;
- звіту;
- щоденника;
- плану практики.

Всі документи зробити в 2-х екземплярах: паперовому, крім фото і цифровому на CD-диску (в цифровому повинні бути фото, аудіо, план практики, звіт, щоденник).

Критерії оцінювання студента-практиканта

Оцінювання виробничої практики здійснюється за 100-бальною шкалою та включає суму балів за оформлення звітних документів про проходження практики (максимально 50 балів) та балів за захист матеріалів (максимально 50 балів).

Оцінка «відмінно» (90-100 балів) ставиться за умов виконання студентом повного обсягу програми практики та індивідуальних завдань керівників; польові етнографічні дослідження було проведено на високому науковому й організаційно-методичному рівнях, студентом обґрунтовано висувалися, ефективно вирішувалися пошуково-наукові завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання, підтримувалася дисципліна. підготовка чітко, логічно структурованого звіту, що відповідає вимогам оформлення звітної документації та включає самооцінку власної діяльності. Здав у визначений термін правильно оформлену документацію. Студент проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи полі як етнограф, завоював повагу та авторитет серед місцевого населення.

Оцінка «добре» (70-89 балів) ставиться за умов, якщо студент пошуково-наукові заходи провів на високому науковому і методичному рівнях, успішно вирішував навчальні та виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми в експедиції; припускався незначних помилок у побудові запитальника й проведенні бесіди з респондентами: здав у визначений термін правильно оформлену документацію; має недостатній рівень самоаналізу, творчості, ініціативності; серед місцевого населення добре себе зарекомендував.

Оцінка «задовільно» (50-69 балів) ставиться якщо студент у реалізації етнографічної експедиції помилявся, недостатньо ефективно застосовував методи польового дослідження, недостатньо активізував пізнавальну діяльність, не завжди був спроможний встановити контакт з місцевим населенням, під час аналізу польової роботи не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. Практикант здав вчасно документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і поправки за вказівкою керівника.

Оцінка «незадовільно» (1-49 балів) ставиться за умов, коли за період практики виявлено неготовність студента до етнографічної польової роботи в наслідок слабких знань з базових предметів і методики їх викладання, або недобросовісного ставлення до своїх обов'язків. Якість складених студентом планів-конспектів і проведених ним уроків і позакласних заходів оцінена методистами на «незадовільно» відповідно до встановлених критеріїв. Порушення техніки безпеки, трудової дисципліни також може стати підставою для оцінки «незадовільно».

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, індивідуальний навчальний план, залікову книжку студента та враховується під час визначення розміру стипендій разом з іншими підсумковими оцінками. У

разі отримання негативної оцінки під час складання заліку студенту надається можливість повторного складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання. За умови отримання негативної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії студент відраховується з університету.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні підсумки практики підводяться на засіданні Вченої ради Факультету.

Розподіл балів:

№ з/п	Вид контролю	Бали
1.	Оцінка фахової підготовки	20
2.	Оцінка роботи з респондентами	20
3.	Паспорт та розшифрована інформація респондентів	20
4.	Польовий щоденник	10
5.	Звіт проходження практики	10
6.	Індивідуальне завдання	10
7.	Відповіді на запитання на захисті практики	10
	ВСЬОГО	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Вид діяльності	Кількість балів	Критерії оцінювання
Оцінка фахової підготовки	19-20	студент повною мірою володіє знаннями з загальної етнології, етнології України та етнографії, вміло використовуючи їх на практиці. Адаптує досягнення етнології до навчально-виховного процесу у польовій етнографічній практиці.
	14-18	студент добре володіє навчальним матеріалом з загальної етнології, етнології України та етнографії, послуговуючись здобутими знання на Факультеті
	10-13	знання студентом теоретичного матеріалу з базових навчальних дисциплін на посередньому рівні
	1-9	виявлено неготовність студента до етнографічної практики внаслідок слабких знань з базових предметів
Оцінка роботи з респондентами	19-20	Роботу з респондентами проведено на високому організаційно-методичному рівні, студентом обґрунтовано висувалися різні методи при бесіді, раціонально застосовувалися різноманітні методи польових досліджень із врахуванням їх вікових особливостей та індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна.
	14-18	Студент роботу з респондентами провів на високому науковому і методичному рівнях, успішно вирішував завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми польової практики. Не до кінця провів роботу з респондентами; практикант іноді робить несуттєві помилки, які сам виправляє.
	10-13	Роботу проведено на «задовільному» рівні, студент у роботі з респондентами помилявся, провів недостатньо кількість опитаних респондентів, не завжди був спроможний встановити контакт з місцевим населенням.
	1-9	Роботу проведено на «незадовільно» (не опитав жодного респондента; погана дисципліна ін.)
Паспорт та	19-20	Практикант підготував паспорт до кожного опитаного та здійснив розшифровку отриманої інформації від

розшифрована інформація респондентів		респондентів;;правильно розподіляє час практики; практикант вміло використовує аудіо та відеозаписи, фотографування та графічні зображення;
	14-18	Студент підготував паспорт до кожного опитаного та здійснив розшифровку отриманої інформації від респондентів оцінена методистами на «добре» відповідно до встановлених критеріїв, якщо студент припускався незначних помилок у розшифруванні інформації і паспорт респондентів не до кінця сформований.
	10-13	Якість розшифрування студентом інформації і паспортні дані оцінено методистами на «задовільно» відповідно до встановлених критеріїв , мають місце порушення недостатньо висвітлено паспорт та розшифрування; не здійснює індивідуальний підхід до респондентів; студент мало і не завжди раціонально використовує технічні засоби;
	1-9	за період практики виявлено неготовність студента до етнографічної польової роботи в наслідок слабких знань з етнології.
Польовий щоденник	10	Студент повністю виконав план етнографічної практики, на основі чого сформував записи свого польового щоденника.
	8-9	Польовий щоденник підготовлений практикантом з урахуванням деяких особливостей: записи в щоденнику проведено регулярно але не висвітлено всіх щоденних заходів
	6-7	Польовий етнографічний щоденник не повністю реалізований; недостатньо актуалізовані щоденні заходи; зміст його не відповідає польовій етнографічній роботі практиканта.
	1-5	Студент не підготував польовий щоденник.
Оцінка письмового звіту	10	студент здав у визначений термін правильно підготовлений звіт роботи та оформлену документацію. Здійснена підготовка чітко, логічно структурованого звіту, що відповідає вимогам оформлення звітної документації та включає самооцінку власної діяльності.
	8-9	Студент вчасно здав документацію, однак у ній містяться незначні помилки
	6-7	Студент вчасно здав документацію, у якій проте є значні неточності та не доопрацювання.
	1-5	Невчасно зданий звіт, який виконаний загалом невірною

Індивідуальне завдання	10	Індивідуальне завдання виконане повною мірою, правильно оформлене
	8-9	Є незначні помилки при підготовці індивідуального завдання
	6-7	Присутні значні помилки при підготовці індивідуального завдання
	1-5	Індивідуальне завдання не виконане

7. МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основне матеріально-технічне забезпечення полягає в інтенсивному застосуванні під час польових етнографічних досліджень цифрових фотокамер, диктофонів, відеокамер, ноутбуків, системи JPRS тощо.

8.МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАКТИКИ

ДОДАТКИ

Додаток 1. Взірець щоденника з проходження практики:
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)

студента _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут, факультет, відділення _____

Кафедра, циклова комісія _____

освітньо-кваліфікаційний рівень _____

напрямок підготовки _____

спеціальність _____

(назва)

_____ курс, група _____

На титульній сторінці щоденника слід зазначити свої особисті дані (Щоденник етнографічної практики, П.І.П. студента, керівник – П.І.П. викладача). Сторінки зошита нумерують, кожний запис починають з нової сторінки за такою формою:

Місце запису (населений пункт, район, область)	Прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, національність, професія інформатора	Прізвище, ім'я, по батькові записувача, дата.
	Коротка інформація про те, що вдалося з'ясувати з конкретної	

	теми (індивідуального завдання). Записи мають бути чіткі. Особливо старанно прописують місцеві назви об'єктів традиційної культури та їх складових.	
--	---	--

- 1) паспортні дані збиральницького сеансу;
- 2) список записаної інформації із зазначенням, хто саме їх записував (якщо не гуртом);
- 3) словесний текст твору, записаний скорописом;
- 4) незрозумілі чи нечітко вимовлені слова з поясненнями та коментарями інформаторів;
- 5) невербальні моменти сеансу: спостереження за манерою виконання, артистизмом виконавця;
- 6) описи чи замальовки супровідних дій, схем тощо;
- 7) схему сеансу (місце розташування учасників сеансу, аудіо/відеозаписувальної техніки тощо).

Додаток 2.Взірець звіту про проходження практики

Зразок оформлення титульної сторінки звіту

Міністерство освіти і науки України

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра етнології і археології

ЗВІТ

про проходження виробничої етнографічної практики

Студентки III курсу
Факультету історії, політології
і міжнародних відносин
групи __
ППП студента

Керівник-методист –
П.І.П. викладача

Івано-Франківськ
- 2023-

- Коротка інформація про місце проходження практики;
- Інформація про виконану роботу, згідно з програмою практики, групою етнографів чи індивідуальним збором;
- Скільки було записано матеріалів з тої чи іншої тематики;
- Скільки опитано респондентів, їх вікова характеристика;
- Знання звичаїв і обрядів, матеріальної культури згідно вікового поділу;
- Які пам'ятки матеріальної культури збереглися найбільше? Які зникають?
- Зазначати межі етнокультурних територій матеріальної чи духовної культури;
- Обов'язково до звіту додати фото-, аудіо-, відеозаписи, схеми тощо;
- Текст польових записів

Додаток 3. Взірець фотографування

№ плівки	№ кадра	Сюжет зйомки	Місце, час зйомки

- а) респондентів (портретне, групове),
- б) загальне фото збирацького сеансу, місця, де був проведений сеанс;
- в) фото обрядових моментів і речей;
- г) комунікативних ситуацій;
- г) побутових реалій;
- д) артефактів (обов'язково приставивши до них лінійку);
- е) обов'язковим є виконати фотокопії старих фотографій зазначених реалій.

Додаток 4. Взірець аудіо-чи відео запису

На початку кожного сеансу потрібно наговорити на аудіо/відеоносії такі паспортні дані сеансу:

№ сеансу	Сеанс № 1
Дата проведення сеансу і час його початку	7 липня 2013 р., початок 0 10.30 год.
Місцевість, де зроблено запис: назва села, сільради, району, області	село Крива, сільрада Грабів, Рожнятівський р-н, Івано-Франківська обл.
Інформація про респондента: прізвище, ім'я, по батькові; рік народження, місце народження; соціальне походження, освіта, рід занять, фах (цю інформацію можна наговорити на аудіо/відеоносії і наприкінці сеансу)	Респондент: Бойко Катерина Іванівна, 1937 року народження, народилася у селі Грабів Рожнятівського р-ну Івано-Франківської області, з селян, освіта 4 класи, працювала дояркою *
Інформація про збирача/збирачів: прізвище, ім'я, по батькові	Записують Вінтонів Ірина Михайлівна, Бойко Галина Іванівна

Додаток 5. Рекомендації із дослідження карти топонімів населеного пункту

Карта

мікротопонімів населеного пункту села Торговиця Городенківського району Івано-Франківської області

Намалюйте карту-схему вашого населеного пункту та території, що входить у власність цього населеного пункту (зразок додається). Ці дані можна отримати у місцевій раді (села, міста).

Топонімістичні назви запишіть так, як вони вимовляються місцевими мешканцями.

Ключові назви або похідні утворення, на які треба звернути увагу:

1. Виробничі – *рутка, баня, гута, роба, сіль, соляний, гуски, ковище, залізне, мідне*
2. Культурні – *боже, церквище, монастир, каплиця, перунове, велесове, цвинтар, капище, печера, ігрище, лиса гора, чорний, білий, полоз, змій, баба, гадина, вуж, пікун, чорт, дідьче, печище, волхв, ведун, відьма, поганське, стовпи, скеля (така то...), вогнище, камінь (того то...).*
3. Військові – *стражниця, городище, замок, замчище, вали, боїще, фігура, поховання, могила, бунякове.*
4. Шляхи (торгівельні і військові) – *соляна дорога, угорський шлях, торговиця, торжище.*
5. Назви:
 - гір, вершин, горбів;
 - долин, западин, ярів, байраків;
 - лісів, гаїв, полян;
 - полів, ланів, інших урочищ;
 - річок, струмків, джерел, боліт.

Запишіть легенду або пояснення назв місцевим населенням.

Подайте дані про респондентів, від яких ви записали топонімістичні та мікротопонімістичні дані:

Прізвище, ім'я, по-батькові, рік народження, де народився (село чи місто, район, область), освіта, ким і де працює, пенсіонер, коли і ким записано (наприклад, студентом групи І-21 Факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного у-ту ім. В. Стефаника (прізвище, ім'я і по-батькові)).

* Увага! Якщо інформацію про респондента/респондентів не вдалося отримати і, відповідно, наговорити на носій на початку сеансу, тоді наговорюємо її наприкінці сеансу.